

Koranbränningarna i Sverige

”Det finns sätt att stoppa koranbränningarna”

Det går att hitta ett politiskt gångbart alternativ för att sätta stopp för koranbränningarna, skriver Bo Rothstein. Foto: SvD

Ett generellt förbud mot att använda bokbål som politisk manifestation kan vara en framkomlig väg i den situation Sverige nu har hamnat i. Det skriver seniorprofessor Bo Rothstein.

DEBATT | KORANBRÄNNINGARNA

Det här är en argumenterande text med syfte att påverka. Åsikterna som uttrycks är skribentens egna.

I debatten om brännandet av koranen som politiska manifestationer har i huvudsak två lika oförenliga som ohållbara positioner presenterats. Den ena bygger på ett principiellt försvar av yttrandefriheten i vilken sägs ingå att också få bränna vad många uppfattar som heliga skrifter. Till detta argument kommer att Sverige inte skall vika ner sig inför kritik från aldrig så ekonomiskt och politiskt betydelsefulla teokratiska stater. Den andra positionen är att vi bör införa någon form av förbud mot denna slags politiska manifestationer riktade mot religiösa symboler. Argumentet är dels att Sverige kan tänkas utsättas för olika terroristangrepp från islamistiska organisationer. Dels att dylika politiska manifestationer kränker den muslimska minoriteten i Sverige.

Den första positionen innebär att Sverige inte bör göra någonting annat än att regeringen beklagar det inträffade med den ofta använda (men intetsägende) frasen att allt som är lagligt inte är lämpligt. Att inte göra någonting riskerar i detta fall uppfattas som en kombination av diskriminering och nonchalans från majoritetsbefolkningen och kan därmed komma att eskalera denna svårartade kulturkonflikt bortom kontroll. Det gäller dels relationerna till de många länder som domineras av islam, dels inom landet där motsättningarna och misstroendet mellan muslimer och majoritetsbefolkningen kommer att öka. Men är det något som vi inte är betjänta av så är det just ett ökat misstroende i samhället.

De som vill förbjuda denna slags politiska manifestationer har kommit med i huvudsak två propåer. Den ena, som nu [överbägs](#) av regeringen, är att ändra ordningslagen så att det blir möjligt för polismakten att vägra ge tillstånd för denna slags demonstrationer. Detta skulle emellertid lägga en otillbörligt stor makt hos polisen vad gäller vilken typ av politiska demonstrationer som skall tillåtas. Jag tillåter mig tvivla på att polisen är rätt instans för att fatta kloka beslut i en så pass politiskt känslig angelägenhet.

Den andra förbudslinjen är att upprätta ett särskilt skydd för olika religiösa skrifter eller symboler som gör det olagligt att skända dessa. I praktiken handlar detta om att återinföra förbudet mot hädelse vilket avskaffades 1970. Kravet på en sådan ordning har rests från landets muslimska [församlingar](#) men har fått stöd också från framträdande [företrädare](#) från den svenska kristenheten. Nackdelarna med denna förbudslinje är uppenbara. Dels är det ogörligt att skapa en klar definition av vad som skall räknas som sakrala skrifter och symboler. Dels är det omöjligt att med någon rimlig precision dra en klar gräns mellan vad som skall anses vara ett

ning precision uti en klar grans mening vad som skall anses vara all-
olagligt skända en religion gentemot rätten att framföra skarp kritik
alternativt satir och förlöjligande. I nästa läge kan de som anser
”svenska värden” som heliga komma att förbjuda vad de uppfattar
skändning av nationella symboler som flaggan eller kungahuset

Ingen av de två huvudlinjerna som presenterats är således politiskt
eller rättsligt hållbar. Frågan är om det går att hitta ett politiskt
gångbart alternativ. Ett sådant vore att införa ett *generellt förbud* mot
att använda bokbål som politisk manifestation. Med termen ”bokbål”
avser jag inte bara att fysiskt bränna böcker utan också att på andra
sätt destruera dem. Ett sådant förbud som begränsades till just bokbål
skulle ha flera fördelar.

För det första skulle det visa omvärlden och gruppen aktiva muslimer
i Sverige att landet tar denna sak på stort allvar och är berett att vidta
skarpa åtgärder. För det andra går det juridiskt att definiera vad som
är en bok eller annan tryckt skrift därför att sådana är försedda med
ett så kallat ISBN-nummer. Det finns alltså juridiskt inget tvivel om
vad det är som en sådan lagstiftning skulle skydda. För det tredje
skulle Sverige visa att vi inte viker ner oss för påtryckningar från
teokratiska antidemokratiska regimer eller religiösa fundamentalister
utan som ett i grunden demokratiskt land står upp för
yttrandefriheten. Som det formuleras i vår grundlag gäller
principerna om ”likhet inför lagen” och ”opartiskhet” all
myndighetsutövning vilket innebär att religiösa skrifter och symboler
inte skall åtnjuta mera (eller mindre) skydd än andra skrifter. För det
fjärde har just bokbål historiskt sett ett starkt negativt symbolvärde
när det gällt att angripa demokratin och de mänskliga rättigheterna.
Att som politisk manifestation anordna bokbål är, tvärtemot vad
många nu [hävdar](#), inte att utnyttja utan att angripa yttrandefriheten.
Bokbålen i [Tyskland på 30-talet](#), i Kina under kulturrevolutionen och
[brännandet](#) av Salman Rushdies böcker talar sitt tydliga språk. Rätten
att fritt sprida tryckta skrifter kan sägas vara yttrandefrihetens
tyngsta symbolvärde.

Invändningar har framförts mot
denna idé. En handlar om att
individer och bokförlag kan ha behov
av att destruera böcker och skrifter
som blivit ekonomiskt överflödiga.
Denna triviala invändning faller
eftersom förslaget enbart syftat till att
förbjuda bokbål som politisk
manifestation. En annan invändning

Bokbål i Berlin i maj 1933. Foto: TT

är att det finns många andra sätt att behandla vad som uppfattas som
en helig skrift eller symbol som av de troende skulle uppfattas som
skändning. Men detta är själva poängen med att begränsa förbudet till
just bokbål som politisk manifestation, nämligen att de religiöst
övertygade i ett liberalt demokratiskt land måste acceptera
förekomsten av starkt kritiska, satiriska och även fientliga

opinionsbildningar som en del av vår yttrandefrihet. Detta blir också en viktig signal – ja, vi anser bokbål är förkastliga men nej, vi kommer inte att vika ner oss vad gäller yttrandefriheten.

Sammanfattningsvis, att i nuläget inte göra något är oansvarigt. Men att göra för mycket kan bli ödesdigert.

Bo Rothstein

seniorprofessor i statsvetenskap vid
Göteborgs universitet

Foto: Johan Wingborg

Vill du debattera? [Klicka här för mer info.](#)

RELATERADE ÄMNEN

Koranbränningarna

Yttrandefrihet

Bo Rothstein

Polisen